

Nils-Henrik M. von der Fehr
nhfehr@econ.uio.no

Erik Thyness
eth@hoyestrett.no

Oslo, 29. november 2019

Justis- og beredskapsdepartementet
Lovavdelingen
Saksnummer 19/4176
postmottak@jd.dep.no

Høring – Hjemmel til å fastsette kapitaliseringsrenten ved utmåling av personskadeerstatning i forskrift

Vi viser til Lovavdelingens høringsnotat av 30. august d.å. og avgir med dette en privat høringsuttalelse basert på vår personlige erfaring med de spørsmål saken gjelder. For nærmere informasjon om oss selv viser vi til henholdsvis

<https://www.sv.uio.no/econ/personer/vit/nhfehr/index.html> og
<https://www.domstol.no/Enkelt-domstol/hoyesterett/om/dommere/erik-thyness-hoyesterettsdommer/>.

Vi støtter forslaget om å gi en lovhjemmel for fastsettelse av kapitaliseringsrenten ved utmåling av personskadeerstatning i forskrift. Dette vil gjøre det enklere å endre kapitaliseringsrenten i samsvar med utviklingen i markedene og dessuten avklare visse premisser og sammenhenger. Formålet med denne henvendelsen er å påpeke enkelte forhold som bør avklares, enten i forarbeidene til lovhjemmelen eller som ledd i forskriftsbestemmelsene.

Et første spørsmål som bør avklares, er om kapitaliseringsrenten er en ment å være en realrente eller en nominell rente. I rettspraksis har det vært benyttet en nominell rente, mens det tas hensyn til inflasjon ved at kontantstrømmene som diskonteres, er i nominelle summer, slik at for eksempel forventet lønnsvekst reflekteres i økende summer over tid. Dette fremstår som en hensiktsmessig fremgangsmåte. Det er imidlertid viktig at premisset er klart, slik at man hverken ser bort fra endringer i pengeverdien over tid eller tar hensyn til det mer enn én gang.

Et annet spørsmål er om det skal fastsettes én felles rente for alle kontantstrømmer uansett tidshorisont, eller om rentesatsen skal fastsettes separat for kontantstrømmer med ulik tidshorisont. I rettspraksis har det vært anvendt samme kapitaliseringsrente uavhengig av tidshorisont. Det er imidlertid ikke åpenbart at dette er hensiktsmessig. I Høyesteretts storkammeravgjørelse i Rt. 2014 s. 1203 ble det for eksempel lagt til grunn at rentenivået på lang sikt ville stige sammenlignet med rentenivået på domstidspunktet. Det kunne tilsi at kapitaliseringsrenten for en ung skadelidt – som i fravær av eventuell invaliditet ville ha mange års arbeidsinntekt foran seg – burde være høyere enn kapitaliseringsrenten for en eldre

skadelidt – som ville ha færre yrkesaktive år igjen, slik at tidshorizonten for diskonteringen ville være kortere for den eldre skadelidte enn for den yngre skadelidte. Det kan være hensiktsmessig at en forskriftshjemmel åpner for ulike løsninger på i denne sammenheng.

En tredje spørsmål er hvilket risikopåslag som skal anvendes, blant annet om det ved fastsettelsen av kapitaliseringsrenten skal tas hensyn til hvilken risiko som er forbundet med de inntektsstrømmene som diskonteres. Dette er i Høyesteretts storkammeravgjørelse i Rt. 2014 s. 1203 betegnet «aktuarisk risiko». Forholdet kan enten reguleres i forskrift, eller det kan overlates til forvaltningsorganet som fastsetter å forskriften, å vurdere dette på fritt grunnlag.

Et fjerde spørsmål er om det skal være en felles kapitaliseringsrente for alle inntekter, eller om det skal sondres mellom ulike inntektsarter. Fra et økonomisk synspunkt vil enkelte typer inntekter vil være forbundet med større usikkerhet enn andre typer inntekter. For eksempel vil risikoen knyttet til en ordinær lønnsinntekt ofte være lavere enn risikoen knyttet til næringsinntekt. Det er i erstatningsrettslig sammenheng ikke nødvendigvis hensiktsmessig å foreta noen nyansering som en funksjon av dette, men det bør vurderes om forskriftshjemmelen bør utformes slik at åpnes for det hvis det finnes hensiktsmessig.

Et femte – og viktig – spørsmål er om det skal benyttes en rente før eller etter skatt. I rettspraksis anvendes det en før-skatt-rente. Beskatningens betydning for den avkastning som faktisk vil komme skadelidte til gode, tas det hensyn til ved at det beregnes et prosentpåslag for «skatteulempe» til det erstatningsbeløpet som først er beregnet ut fra den fastsatte diskonteringsrenten. Fremgangsmåten slår vesentlig forskjellig ut avhengig av tidshorizonten for kontantstrømmene som erstattes. For yngre skadelidte vil tidshorizonten for de tapte inntekter være lang, og erstatning blir lett for lav. For eldre skadelidte vil tidshorizonten være kort, og påslaget for skatteulempe blir lett for høyt. Det bør vurderes om det er hensiktsmessig å gå bort fra et særskilt påslag for skatteulempe og isteden fastsette kapitaliseringsrenten som en etter-skatt-rente. Uansett hvordan dette løses, bør det klart fremgå hvilket premiss som ligger til grunn for rentefastsettelsen, slik at det som i rettspraksis er kalt skatteulempe blir kompensert på en hensiktsmessig måte, men uten noen form for dobbelstatning.

Avslutningsvis gjør vi oppmerksom på at Erik Thyness har skrevet en artikkel inntatt i Lov og Rett 2017 s. 404 flg., som fra en juridisk synsvinkel behandler flere av de spørsmål vi har trukket frem ovenfor.

Med vennlig hilsen

Nils-Henrik M. von der Fehr

Erik Thyness